

MUZYKA

Program nauczania dla szkół ponadpodstawowych
(liceum i technikum)

Autor:
Małgorzata Rykowska

Gdynia 2019

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Podstawa programowa – zakres podstawowy	6
III. Treści programu i wymagania stawiane uczniom	8
IV. Procedury osiągania celów.....	15
V. Przewidywane osiągnięcia uczniów	18
VI. Metody oceniania osiągnięć ucznia	20
VII. Organizacja edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	21

I. Wstęp

Niniejszy program został skonstruowany w taki sposób, by uczniowie szkół ponadpodstawowych mogli nadal rozwijać i poszerzać swoje kompetencje w zakresie wiadomości i umiejętności muzycznych zdobytych na wcześniejszych etapach kształcenia. Do głównych zadań muzyki należy więc:

- 1) rozwój wrażliwości estetycznej,
- 2) umiejętność oceniania, wysuwania sądów i opinii na temat muzyki na podstawie własnych kryteriów artystyczno-muzycznych,
- 3) umożliwienie i zachęcanie do czynnego kontaktu z dziełami muzycznymi, twórcami oraz instytucjami zajmującymi się jej upowszechnianiem i promowaniem muzyki poprzez uczestnictwo w koncertach, warsztatach muzycznych, realizację projektów muzycznych, a przede wszystkim do świadomego korzystania z dorobku rodzimej i światowej kultury muzycznej,
- 4) wprowadzenie w zagadnienia wiążące się z ochroną dóbr kultury i własności intelektualnej.
- 5) prezentowanie umiejętności muzycznych uczniów.

Kierując się tymi zadaniami, proponujemy materiały pozwalające dotrzeć do gustów młodych odbiorców, a tym samym odnaleźć w nich wzorce oraz inspiracje.

Nauczyciel, dobierając treści, kieruje się przede wszystkim wymaganiami zawartymi w podstawie programowej. Jednak, w zależności od zaangażowania i możliwości uczniów, może je dowolnie rozszerzać. Proponowany program pozwala prowadzącemu zajęcia zrealizować podstawę programową oraz skorzystać z dodatkowych treści ujętych w publikacji *Muzyka. Zakres podstawowy. Podręcznik dla szkoły ponadpodstawowej* autorstwa Małgorzaty Rykowskiej i Zbigniewa Szałko.

Podręcznik ten zawiera poniższe zagadnienia.

Na wielkiej scenie

1. Wokół koncertu
2. Opera – widowisko 4D na żywo
3. Operetka i teatr muzyczny – eksplozja lekkości
4. Musical – ruch i dźwięk

Śpiewać każdy może

1. Głos jako instrument
2. W drodze do niepodległości

3. Recital i występ plenerowy
4. Muzyka na Boże Narodzenie – kolędy i pastorałki

Upowszechnianie kultury muzycznej

1. Filharmonia w każdym calu
2. Domy kultury – atomy kultury
3. Studia nagraniowe i radiowe – nieograniczone możliwości nagrywania muzyki
4. Domowe studia nagrań – fabryka muzyki w domu

Taniec – poezja ciał

1. Kilka słów o tańcu
2. Tańce innych narodów
3. Zatańcz ze mną

Multimedia i ich zasięg

1. Muzyka i film
2. Sztuka – z potrzeby tworzenia
3. Multimedia a sztuka
4. Multimedia a nauka
5. Multimedia a rozrywka – kabaret

Gatunki i style muzyczne

1. Muzyka religijna – gospel i nie tylko
2. Jazz – przygoda w podróży przez muzykę
3. Jazz – nowoczesność
4. Muzyka rozrywkowa – na początku był... rock and roll
5. Muzyka komputerowa i nowe gatunki muzyczne
6. Polska muzyka ludowa i folk
7. Poezja śpiewana

Z galerii gwiazd

1. Gwiazdy, które nie bledną
2. „Dinozaury” polskiego rocka

Fonografia – dźwięk z nośnika

1. Tak było
2. Tak jest
3. Reklama, muzyka i media

Muzyką wypełnij czas

1. Utwory instrumentalne
2. Utwory wokalne
3. Kanony

Materiał jest oparty na podziale czasowym z wyszczególnieniem treści programowych. Proponowana tematyka lekcji, a także podział czasowy wskazany na realizację poszczególnych działów nie jest wyczerpujący. Autorzy zostawiają w tej kwestii dowolność prowadzącemu zajęcia, który powinien dostosować treści nauczania odpowiednio do:

- liczby godzin przydzielonych na realizację przedmiotu,
- możliwości intelektualnych i muzycznych uczniów,
- zainteresowań uczniów,
- wyposażenia klasy w pomoce dydaktyczne.

Program przeznaczony jest dla nauczycieli muzyki uczących w szkołach ponadpodstawowych i napisany jest zgodnie z podstawą programową do muzyki w zakresie podstawowym (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r.).

II. Podstawa programowa – zakres podstawowy

Treści kształcenia – wymagania szczegółowe

I. Ekspresja muzyczna

1. Uczeń wykorzystuje w praktyce wykonawczej wiedzę uzyskaną na poprzednich etapach edukacyjnych.
2. Aktywność muzyczna. Uczeń:
 - 1) podejmuje różnorodną aktywność muzyczną w kontekście własnych doświadczeń;
 - 2) doskonalą własny warsztat muzyczny i autoekspresję poprzez muzykowanie (śpiew, gra na instrumentach, taniec, tworzenie);
 - 3) korzysta z doświadczeń muzyków, animatorów kultury i reprezentantów różnorodnych instytucji muzycznych;
 - 4) tworzy wypowiedzi artystyczne w wybranych (bliskich mu) gatunkach i stylach muzycznych, realizując swój potencjał muzyczny w różnych projektach artystycznych.
3. Postawy. Uczeń:
 - 1) angażuje się w zadania zespołowe;
 - 2) jest otwarty na różnorodne propozycje realizacyjne podczas działań projektowych;
 - 3) wykazuje się dbałością, starannością i kulturą wykonawczą.

II. Muzyka w wymiarze multimedialnym oraz twórcze wykorzystywanie współczesnych narzędzi komunikacji dźwiękowej, wizualnej i audiowizualnej. Uczeń:

- 1) wymienia obszary, w których mają zastosowanie multimedia z użyciem muzyki (film, reklama, sztuka, rozrywka, edukacja, religia);
- 2) zna muzyczne programy, aplikacje, techniki i narzędzia multimedialne w kontekście ich praktycznego zastosowania;
- 3) definiuje pojęcia związane z rejestracją i edycją muzyki, jak np. ścieżka dźwiękowa (soundtrack), mastering, playback, półplayback, miksowanie muzyki itp.
- 4) używa dostępnych programów muzycznych do tworzenia wypowiedzi muzycznych;
- 5) samodzielnie lub/i w grupie wykonuje przekaz audio lub audio-video na zadany lub wybrany temat z wykorzystaniem dostępnych narzędzi rejestrujących (np. komputer, tablet, kamera, dyktafon, telefon itp.);
- 6) wyraża gotowość do komunikowania się i dialogu wewnątrz grupy oraz z odbiorcą (słuchaczem, widzom);
- 7) jest zaangażowany w pracę projektową;

8) wykazuje wrażliwość na ochronę własności intelektualnej i wizerunku.

III. Wprowadzenie w obszar działań instytucji zajmujących się upowszechnianiem kultury muzycznej. Uczeń:

- 1) wymienia, rozróżnia i określa zakres działania i funkcje instytucji kultury zajmujących się upowszechnianiem muzyki, w tym: filharmonie, opery, teatry muzyczne, domy kultury, studia radiowe, studia i sale koncertowe itp.;
- 2) rozróżnia i definiuje pojęcia związane z obszarem działań instytucji upowszechniających kulturę i sztukę muzyczną, jak: recital, koncert, występ plenerowy, opera, operetka, musical;
- 3) formułuje samodzielne sądy na temat koncertów, recitali, przedstawień i innych wydarzeń artystycznych;
- 4) uczestniczy w występach artystycznych organizowanych przez lokalnych twórców i wykonawców przy okazji koncertów charytatywnych, okolicznościowych lub rocznicowych, a także w warsztatach muzycznych prowadzonych przez różnych twórców i animatorów;
- 5) organizuje samodzielnie lub zespołowo projekt muzyczny (np. prezentacja muzyczna, audycja muzyczna, uroczystość szkolna, koncert itp.) poprzedzony odpowiednim przygotowaniem merytorycznym (wprowadzeniem do tematu), planowaniem, reklamą (plakat, ulotka, zaproszenie, anonsy na portalach społecznościowych), organizacją, które prowadzą do finalnej realizacji;
- 6) komunikuje się w grupie i potrafi nawiązywać kontakty z nowymi osobami;
- 7) charakteryzuje się ciekawością poznawczą i otwartością wobec różnorodności w kulturze muzycznej;
- 8) okazuje szacunek dla twórców i odbiorców;
- 9) jest zaangażowany i kreatywny w pracy projektowej i aktywnym muzykowaniu;
- 10) rozumie, na czym polega odpowiedzialność za ustalone zadania oraz dbałość o efekt końcowy.

III. Treści programu i wymagania stawiane uczniom

I. Na wielkiej scenie

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 4

Cele:

- zachęcenie uczniów do słuchania koncertów muzycznych,
- rozbudzanie zainteresowania życiem kulturalnym, miejscowości czy regionu.

Treści nauczania:

1. Wokół koncertu
2. Opera – widowisko 4D na żywo
3. Operetka i teatr muzyczny – eksplozja lekkości
4. Musical – ruch i dźwięk

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- wyjaśnia, co to jest koncert i playback,
- potrafi wymienić elementy opery,
- zna twórców opery oraz światowej sławy twórców operowych,
- wymienia twórców i tytuły znanych operetek,
- wymienia rodzaje teatrów muzycznych,
- zna treść wybranych musicali, ich tytuły oraz twórców,
- opiniuje wysłuchane utwory musicalowe.

Umiejętności. Uczeń:

- korzysta z różnych źródeł wiedzy,
- potrafi samodzielnie formułować sądy na temat koncertów,
- potrafi wymienić elementy opery,
- potrafi określić podobieństwa i różnice między operą a operetką,
- potrafi zachować się kulturalnie w operze i innych instytucjach kultury,
- rozpoznaje w utworach rodzaje głosów ludzkich,
- wyszukuje na stronach internetowych repertuar teatrów muzycznych,
- przygotowuje prezentację multimedialną,
- rozróżnia instytucje kultury,
- potrafi określić podobieństwa i różnice między operą a operetką,
- zna i wykorzystuje legalne programy do nagrywania, edycji i miksowania muzyki.

II. „Śpiewać każdy może”

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 4

Treści nauczania:

1. Głos jako instrument
2. W drodze do niepodległości (projekt)
3. Recital i występ plenerowy
4. Muzyka na Boże Narodzenie – kolędy i pastorałki

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- wymienia programy i pliki komputerowe do śpiewu,
- zna zadania ZAIKS-u,
- wymienia programy telewizyjne promujące młodych wokalistów,
- zna formę muzyczną recitalu i jego organizację.

Umiejętności. Uczeń:

- korzysta z programów i plików komputerowych do śpiewu,
- opracowuje projekt upamiętniający rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości,
- opracowuje scenariusz recitalu,
- wskazuje różnice między kolędą a pastorałką.

III. Upowszechnianie kultury muzycznej

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 4

Treści nauczania:

1. Filharmonia – harmonia w każdym calu
2. Domy kultury – atomy kultury
3. Studia nagraniowe i radiowe – nieograniczone możliwości nagrywania muzyki
4. Domowe studio nagrań – fabryka muzyki w domu

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- zna zakres działania i funkcje filharmonii,
- wymienia słynnych dyrygentów,
- zna zakres działania i funkcje domów kultury i animatorów kultury,
- zna funkcje studia nagraniowego i studia radiowego,
- wymienia nowoczesne sale koncertowe,

– zna podstawowe pojęcia związane z obróbką muzyki.

Umiejętności. Uczeń:

– wyjaśnia pojęcia: *audiofil, akustyka, mastering,*

– wykorzystuje legalne programy do nagrywania, edycji i miksowania muzyki.

IV. Taniec – poezja ciała

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 3

Treści nauczania:

1. Kilka słów o tańcu
2. Tańce innych narodów
3. Zatańcz ze mną

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

– zna programy telewizyjne promujące taniec,

– zna tańce innych narodów,

– zna rodzaje tańca współczesnego.

Umiejętności. Uczeń:

– wymienia tańce towarzyskie,

– wyjaśnia pojęcie *muzyka etniczna,*

– wyróżnia współczesne tańce,

– potrafi zatańczyć podstawowy krok tańca współczesnego.

V. Multimedia i ich zasięg

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 5

Treści nauczania:

1. Muzyka i film
2. Sztuka – z potrzeby tworzenia
3. Multimedia a sztuka
4. Multimedia a nauka
5. Multimedia a rozrywka – kabaret

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- zna funkcję rolę ścieżka dźwiękową w filmie,
- definiuje i wymienia rodzaje sztuki,
- zna nowoczesne multimedia stosowane w edukacji,
- zna sztuką sceniczną, jaką jest kabaret.

Umiejętności. Uczeń:

- rejestruje i edytuje muzykę – potrafi miksować,
- wyjaśnia pojęcia: *inspirować się muzyką, inspirować się malarstwem, inspirować się architekturą*,
- rozpoznaje różne sposoby artystycznej ekspresji z zastosowaniem multimedialnych: happening, event, performance,
- przygotowuje prezentację multimedialną,
- potrafi pracować w zespole.

VI. Gatunki i style muzyczne

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 7

Treści nauczania:

1. Muzyka religijna – gospel i nie tylko
2. Jazz – przygoda w podróży przez muzykę
3. Jazz – nowoczesność
4. Muzyka rozrywkowa – na początku był... rock and roll
5. Muzyka komputerowa i nowe gatunki muzyczne
6. Polska muzyka ludowa i folk
7. Poezja śpiewana

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- zna historię muzyki religijnej,
- zna historię powstania jazzu,
- zna okres wyodrębnienia się jazzu nowoczesnego i jego odmiany,
- zna nowe gatunki muzyczne inspirowane jazzem,
- zna rodzaje muzyki komputerowej, pliki, programy komputerowe w celu jej tworzenia,
- zapoznanie z rodzajem muzyki folkowej,
- zapoznanie z gatunkiem muzycznym – poezją śpiewaną.

Umiejętności. Uczeń:

- rozpoznaje cechy charakterystyczne dla muzyki gospel,
- potrafi śpiewać w zespole (w trójgłosie),

- wyjaśnia pojęcie *improwizacja jazzowa*,
- rozpoznaje muzykę rock and rollową,
- pisze nuty w programie komputerowym (w edytorze pisania nut),
- tworzy muzykę komputerową,
- rozpoznaje muzykę ludową stylizowaną na folk,
- wymienia twórców i wykonawców poezji śpiewanej.

VII. Z galerii gwiazd

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 2

Treści nauczania:

1. Gwiazdy, które nie bledną
2. „Dinozaury” polskiego rocka

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- zna nazwiska światowych gwiazd muzyki rozrywkowej,
- zapoznaje się z gatunkiem muzycznym – big-bitem i jego wykonawcami.

Umiejętności. Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie *rynek fonograficzny*,
- wymienia zespoły grające muzykę rockową.

VIII. Fonografia – dźwięk z nośnika

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 3

Treści nauczania:

1. Tak było
2. Tak jest
3. Reklama, muzyka i media

Planowane osiągnięcia i działania ucznia

Wiadomości. Uczeń:

- zna pojęcie *fonografia*,
- zapoznaje się z zasadami działania płyty kompaktowej, a także z funkcjonalnością cyfrowych odtwarzaczy muzyki oraz innych urządzeń cyfrowych,
- zapoznaje się z rolą reklamy w promowaniu twórców i wykonawców muzycznych.

Umiejętności. Uczeń:

- wymienia i obsługuje współczesne urządzenia cyfrowe;
- wykonuje reklamę multimedialną.

IX. Muzyką wypełnij czas

Liczba planowanych godzin lekcyjnych: 2

Treści nauczania:

1. Utwory instrumentalne
2. Utwory wokalne
3. Kanony

Planowane osiągnięcia i działania ucznia**Wiadomości. Uczeń:**

- zna literaturę muzyczną z różnych gatunków,
- zna zasady wspólnego muzykowania,
- zna różnorodną tematykę utworów wokalnych.
- zapoznaje się z różnymi utworami wokalnymi.

Umiejętności. Uczeń:

- wykonuje utwory instrumentalne na różne instrumenty i o zróżnicowanej trudności,
- gra zespołowo,
- śpiewa w kanonie na 2–3 głosy lub w czterogłosie.

Planowane wymagania stawiane uczniom w zakresie wychowania

Uczeń:

- wykazuje pozytywną motywację do zajęć,
- wykazuje aktywną postawę podczas zajęć,
- mobilizuje kolegów do aktywności,
- samodzielnie wykonuje zadania,
- potrafi pracować w grupie,
- muzykuje w grupie,
- aktywnie uczestniczy w ćwiczeniach muzycznych,
- jest zaangażowany w pracę projektową,
- potrafi docenić znaczenie twórczości kompozytorów i ocenić ich zasługi dla muzyki światowej,
- dostrzega walory artystyczne muzyki słynnych kompozytorów,
- uzasadnia potrzebę znajomości kultury ludowej własnego kraju,

- potrafi docenić pracę etnografów dla kultury narodowej,
- szanuje kulturę i tradycje innych narodów,
- dyskutuje na tematy odmienności kulturowej,
- docenia wartość własnej kultury narodowej,
- z szacunkiem odnosi się do symboli narodowych i historii swojego kraju,
- dyskutuje na temat walorów artystycznych poznanych utworów,
- dyskutuje na tematy związane z kulturą wysoką,
- komunikuje się w grupie i potrafi nawiązać kontakty z nowymi osobami,
- rozumie, na czym polega odpowiedzialność za ustalone zadania oraz dbałość o efekt końcowy,
- okazuje szacunek dla twórców i odbiorców muzyki,
- wykazuje wrażliwość na ochronę własności intelektualnej i wizerunku,
- uczestniczy w dyskusji na temat własnych upodobań muzycznych,
- docenia walory sztuki,
- orientuje się w wydarzeniach muzycznych w kraju i na świecie,
- uczestniczy biernie i czynnie w koncertach i przedstawieniach muzycznych,
- uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły i środowiska lokalnego,
- potrafi odpowiednio zachować się podczas koncertów i przedstawień muzycznych,
- potrafi wyrazić swoje emocje,
- umiejętnie realizuje własne pomysły,
- potrafi dokonać samooceny,
- dba o higienę słuchu i głosu,
- stosuje zasady prawidłowej emisji głosu,
- rozwija zainteresowania muzyczne,
- umiejętnie wykorzystuje wolny czas.

IV. Procedury osiągnięcia celów

Podstawowym celem lekcji muzyki jest rozbudzenie zapału do tej dziedziny i uwrażliwienie na nią. Zajęcia powinny się więc opierać na różnych formach kontaktu z muzyką. Dlatego też ważne jest zaplanowanie każdej jednostki lekcyjnej w taki sposób, aby wystąpiło w jej trakcie jak najwięcej form aktywności muzycznej uczniów:

- śpiew,
- gra na instrumentach,
- percepcja muzyki,
- tworzenie muzyki,
- ruch przy muzyce,
- wiadomości o muzyce i kompozytorach.

Wybór metod i form pracy zależy od celu i tematyki zajęć, zainteresowań uczniów, a także od inwencji prowadzącego. Do metod aktywizujących uczniów zaliczamy między innymi:

- projekty edukacyjne,
- prezentacje muzyczne,
- dyskusję,
- burzę mózgów,
- scenki muzyczne,
- dramę,
- portfolio
- elementy pantomimy,
- konkursy muzyczne,
- dyskusje,
- przekłady intersemiotyczne.

Współczesna szkoła ma za zadanie wykształcić ucznia kreatywnego, samodzielnego, posiadającego umiejętności samokształcenia i samodoskonalenia. **Metoda projektu edukacyjnego** pozwala na kształtowanie u uczniów wielu umiejętności oraz integruje wiedzę z różnych przedmiotów. Uczniowie sami, na podstawie wyznaczonych celów, zgłębiają treści tematu, a następnie w różny sposób je prezentują. Metoda ta rozwija samodzielność, myślenie twórcze, kształci umiejętność pracy w grupie oraz daje możliwość na dokonywanie samooceny.

Wśród wymienionych metod dużą popularnością cieszy się **burza mózgów**, pozwalająca na zebranie jak największej liczby pomysłów i sposobów na rozwiązanie danego problemu. Jej zaletą jest to, że wszyscy uczniowie mogą brać w niej udział i zapisywać swoje pomysły na tablicy, równocześnie

powstrzymując się od ich oceniania i wartościowania. Następnie prowadzący otwiera dyskusję, która pozwala na wyłonienie najciekawszych rozwiązań. Metoda ta ma zastosowanie na przykład przy omawianiu ulubionych gatunków muzycznych.

Inną ciekawą metodą aktywizującą jest **drama**. Jej podstawą jest wchodzenie w role i odgrywanie określonych sytuacji. Umożliwia to poszukiwanie własnych rozwiązań i dokonywanie wyborów. Metoda ta sprawdza się w tematyce dotyczącej opery, baletu, operetki, kolędy i pastorałki.

Portfolio należy do technik aktywizujących, w których uczniowie sami wyszukują, gromadzą, segregują informacje na podany temat, a następnie je prezentują. Zaletą tej metody jest kształcenie umiejętności korzystania z różnych źródeł wiedzy. Zastosować ją można podczas lekcji dotyczących tematyki poświęconej animatorom kultury.

Dyskusja polega na swobodnej wymianie spostrzeżeń i uwag na podany temat między jej uczestnikami. Zaletą tej metody jest to, że pozwala ona dyskutantom na swobodę wyrażania własnych opinii, swojego stanowiska. Zaleca się ją przy omawianiu tematyki dotyczącej tańców i muzyki innych narodów czy muzyki filmowej. Przedstawienie tych tematów w atrakcyjnej formie pozwoli uczniom na szybsze i łatwiejsze przyswojenie wiedzy oraz rozbudzenie zainteresowania przedmiotem.

Dobór repertuaru wokalnego do wykorzystania na zajęciach muzyki powinien być uzgodniony z uczniami z uwzględnieniem ich sugestii, a także najnowszych trendów muzycznych. Ucząc piosenek, nauczyciel powinien się zastanowić, jakie trudności mogą one sprawić uczniom (zbyt wysoka lub niska tonacja, rytm synkopowy). Naukę śpiewu można połączyć z ćwiczeniami wokalnymi, wiadomościami teoretycznymi, muzykowaniem, a także ze słuchaniem muzyki. Należy również korzystać z muzycznych programów komputerowych, technik oraz narzędzi multimedialnych ułatwiających naukę śpiewu.

Gra na instrumentach to ważna forma aktywności muzycznej. Należy jednak pamiętać, że uczniowie są w różnym stopniu muzykalni. Dlatego w podręczniku są zarówno utwory do wykonania w prostym układzie, jak i trudniejsze – dla uczniów bardziej uzdolnionych.

Zajęcia muzyki powinny być urozmaicone. Usłyszaną melodię uczniowie mogą namalować (przekład intersemiotyczny) albo zatańczyć (samodzielnie lub grupie mogą tworzyć układy choreograficzne). Stąd na lekcji powinny się znaleźć również elementy rytmiki i pantomimy.

Tworzenie muzyki, samodzielne lub w grupach, powinno być oparte na współczesnych narzędziach komunikacji dźwiękowej. Zastosowanie komputera, legalnych programów muzycznych i plików – wszystko to pozwala nie tylko na rejestrację i obróbkę dźwięku, lecz także służy tworzeniu muzyki, gdyż umożliwia uzyskiwanie dźwięków wielu instrumentów, w których brzmienie stało się równie ważne jak melodia czy harmonia.

Należy także wspomnieć o warunkach, w których odbywają się zajęcia. **Pracownia muzyczna** powinna mieć odpowiedni klimat oraz wyposażenie. Zalecana jest pracownia wyposażona w instrumenty muzyczne, rzutnik multimedialny i ekran lub tablicę multimedialną, sprzęt do odtwarzania, nagrywania i nagłaśniania dźwięku, komputer z oprogramowaniem muzycznym (np. edytory tekstu muzycznego, obróbki cyfrowej dźwięku, ministudio muzyczne) i z dostępem do internetu, bibliotekę muzyczną (nuty, śpiewniki, podręczniki), fonotekę i filmotekę oraz plansze dydaktyczne (papierowe lub multimedialne).

Szkoła powinna stwarzać warunki do obcowania z muzyką „na żywo” poprzez udział uczniów w koncertach i spektaklach muzycznych, organizowanych w szkole i poza nią, oraz do publicznej prezentacji umiejętności muzycznych uczniów.

Podsumowując, celem nauczania muzyki w szkole ponadpodstawowej jest poszerzenie kompetencji uczniów w zakresie szeroko pojętych wiadomości i umiejętności muzycznych oraz rozwijanie wrażliwości estetycznej i umiejętności formułowania samodzielnych sądów, opinii i ocen z uwzględnieniem własnych kryteriów artystyczno-muzycznych, co pozwala uczniowi na świadome uczestniczenie w życiu kulturalnym o zasięgu lokalnym i globalnym.

V. Przewidywane osiągnięcia uczniów

Absolwent szkoły ponadpodstawowej jest przygotowany do odbioru dzieł muzycznych oraz uwrażliwiony na tę dziedzinę sztuki. Zna rodzimą kulturę muzyczną oraz orientuje się w muzyce innych narodów. Muzykuje na instrumentach, jest rozśpiewany, zna różnorodny repertuar utworów muzycznych. Korzysta ze współczesnych narzędzi komunikacji dźwiękowej, wizualnej i audiowizualnej oraz technologii informacyjnej do realizacji własnych projektów muzycznych.

Uczeń:

- śpiewa ze słuchu i z nut, poprawnie pod względem intonacji i dykcji poznane pieśni i piosenki,
- śpiewa z pamięci *Mazurek Dąbrowskiego* i inne pieśni patriotyczne,
- śpiewa *a cappella* i z akompaniamentem,
- śpiewa na głosy,
- wymienia, rozróżnia i określa zakres działania i funkcje instytucji kultury zajmujących się upowszechnianiem muzyki (filharmonie, opery, teatry muzyczne, domy kultury, studia radiowe, studia i sale koncertowe itp.),
- rozróżnia i definiuje pojęcia związane z obszarem działań instytucji upowszechniających kulturę i sztukę muzyczną (recital, koncert, występ plenerowy, opera, operetka, musical),
- formułuje samodzielne sądy na temat koncertów, recitali, przedstawień i innych wydarzeń artystycznych,
- uczestniczy w występach artystycznych organizowanych przez lokalnych twórców i wykonawców przy okazji koncertów charytatywnych, okolicznościowych lub rocznicowych, a także w warsztatach muzycznych prowadzonych przez różnych twórców i animatorów,
- organizuje samodzielnie lub zespołowo projekty muzyczne,
- porusza się w rytm muzyki i wykonuje kroki poznanych, wybranych tańców towarzyskich,
- gra i śpiewa fragmenty ze słuchanej literatury muzycznej,
- gra solo i w zespole utwory zgodnie z zapisem muzycznym na podanych instrumentach,
- rozróżnia gatunki muzyczne,
- zna klasyfikację instrumentów muzycznych,
- rozpoznaje brzmienie poznanych instrumentów,
- wymienia skład orkiestry symfonicznej i kameralnej,
- rozpoznaje rodzaje głosów ludzkich,
- zna i rozróżnia rodzaje muzyki rozrywkowej,

- zna najważniejsze fakty z życia i twórczości kompozytorów oraz łączy poznane utwory muzyczne z kompozytorem,
- komunikuje się w grupie i potrafi nawiązywać kontakty z nowymi osobami,
- charakteryzuje się ciekawością poznawczą i otwartością wobec różnorodności w kulturze muzycznej,
- okazuje szacunek dla twórców i odbiorców,
- jest zaangażowany i kreatywny w pracy projektowej i aktywnym muzykowaniu,
- rozumie, na czym polega odpowiedzialność za ustalone zadania oraz dbałość o efekt końcowy.

VI. Metody oceniania osiągnięć ucznia

Ocenianie uczniów jest ważnym elementem procesu nauczania. Ze względu na możliwości intelektualne i zdolności muzyczne uczniów nauczyciel, dokonując oceny, bierze przede wszystkim pod uwagę:

- wysiłek wkładany przez uczniów podczas realizacji zadań – projektów edukacyjnych,
- poziom uzdolnień i predyspozycji uczniów,
- postawę i zaangażowanie uczniów,
- uzyskany poziom wiedzy i umiejętności w zakresie różnych form aktywności muzycznej,
- podejmowanie przez uczniów dodatkowych działań (przynależność do chóru szkolnego, zespołu muzycznego, udział w konkursach, festiwalach, przeglądach, happeningach, olimpiadach muzycznych, koncertach solowych itp.),
- rozwijanie własnych zainteresowań i umiejętności.

Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności:

- prezentacja (wypowiedź) dotycząca realizowanych tematów,
- praca w grupie,
- aktywność artystyczna i/lub animacja kultury.

Narzędziami pomiaru są:

- sprawdziany i testy,
- odpowiedzi ustne,
- referaty,
- śpiew,
- analiza utworów muzycznych,
- zeszyt przedmiotowy/ćwiczenia,
- zadania domowe,
- aktywność ucznia na lekcji,
- wkład w przygotowanie i udział w imprezach szkolnych.

VII. Organizacja edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Indywidualizacja procesu nauczania, właściwy dobór metod i form pracy z uczniem pozwala na osiągnięcie sukcesu edukacyjnego każdemu uczniowi. Muzyka jest przedmiotem dającym wiele możliwości działań, rozwój zainteresowań i satysfakcji dla uczniów uzdolnionych, jak również dla uczniów mających trudności edukacyjne.

Uczeń ze SPE	Sposoby osiągnięcia celów – warunki zewnętrzne	Sposoby osiągnięcia celów – warunki edukacyjne
Uczeń niewidomy i słabo widzący, niesłyszący i słabo słyszący	<ul style="list-style-type: none"> – stała współpraca z rodzicami oraz specjalistami, którzy rehabilitują dziecko – zwracanie uwagi na właściwe warunki oświetlenia sali i akustykę – posadzenie w pierwszej ławce 	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie odpowiedniego miejsca w klasie – przypominanie o konieczności stosowania sprzętu optycznego (okulary, lupy, lornetki) – uwzględnianie wolniejszego tempa pracy – dostosowanie sposobu komunikowania się z uczniem (np. stanięcie bliżej, mówienie z odpowiednim natężeniem głosu, zwracanie się wprost do ucznia, opowiadanie o wykonywanych czynnościach i doświadczeniach) – korzystanie z odpowiednich pomocy dydaktycznych, np. lup, urządzeń służących do rejestrowania i odtwarzania informacji – powiększenie materiału pisanego (duża czcionka) – zadbanie o kontrast kredy i tablicy – odczytywanie tego, co zapisuje się na tablicy

		<ul style="list-style-type: none"> – głośne omawianie kolejnych czynności
Uczeń z ADHD	<ul style="list-style-type: none"> – uporządkowane biurko ucznia – jasno określone zasady pracy na lekcji – stanowisko pracy ucznia z dala od okna (lepsze skupianie uwagi) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosowanie wzmocnień (pochwała, nagroda) – ograniczenie stosowania drastycznych środków wychowawczych (izolacja, „walki słowne”) – skuteczne komunikowanie (krótkie instrukcje, powtarzanie) – rutyna codziennych obowiązków – konsekwencja w postępowaniu – nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego z uczniem – ustalenie obowiązującego systemu norm i zasad
Uczeń z autyzmem, z zespołem Aspergera	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie bodźców dźwiękowych, zapachowych, wzrokowych 	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie właściwego dystansu (zbyt bliska odległość może być silnym bodźcem pobudzającym) – zachęcanie ucznia do nawiązywania kontaktów z innymi dziećmi, lecz nieprzymuszanie do nich – próby podnoszenia samooceny dziecka z zespołem Aspergera w celu zwiększenia poczucia jego własnej wartości, efektywności pracy i możliwości osiągnięcia sukcesu – włączanie wszelkich metod aktywizujących na lekcjach

		<ul style="list-style-type: none"> – omawianie na bieżąco wszystkich problemów natury wychowawczej – bazowanie na mocnych stronach ucznia, rozwijanie słabszych stron, a także duża dbałość o sferę emocjonalno-motywacyjną ucznia z zespołem Aspergera – ocena z zachowania wystawiana z uwzględnieniem specyfiki zespołu Aspergera – wspieranie zainteresowań i uzdolnień ucznia
Uczeń na wózku inwalidzkim	<ul style="list-style-type: none"> – ustawienie ławek tak, by była swoboda w przemieszczaniu się ucznia – uczestnictwo ucznia we wszystkich formach zajęć, także w czasie koncertów, przedstawień muzycznych (przygotowanie odpowiednich tras oraz pomoc nauczyciela wspierającego) 	<ul style="list-style-type: none"> – zalecenie ogólne, dotyczące organizacji przestrzeni ułatwiającej poruszaniu się uczniowi na wózku – dostosowanie stanowiska do nauki tak, by umożliwić aktywność ucznia – większe niż standardowo użycie w edukacji środków informatycznych, medialnych (tak, aby podręczniki szkolne, zeszyty ćwiczeń były również w formie elektronicznej, co dałoby nauczycielowi możliwość regulowania wielkości czcionki, liczby zadań na stronie, wielkości rysunków itp. w dostosowaniu do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów)
Uczniowie ze specyficznymi	– dostosowanie środków dydaktycznych	

trudnościami w uczeniu się, (m.in. uczniowie z dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią)	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości ucznia – ustalenie systemu oceniania uczniów adekwatnego do ich dysfunkcji – wydłużanie czasu pracy w sytuacjach tego wymagających
Uczniowie niedostosowani społecznie, zagrożeni niedostosowaniem społecznym (w tym z zaburzeniami zachowania)	<ul style="list-style-type: none"> – praca w małych grupach – możliwość korzystania z zajęć dodatkowych dla tych uczniów – stosowanie indywidualnego programu dla ucznia, uwzględniającego deficyty ucznia – powtarzanie reguł obowiązujących na zajęciach, jasne wyznaczanie granic i egzekwowanie ich przestrzegania
Uczniowie wybitnie zdolni	<ul style="list-style-type: none"> – indywidualny program i tok nauki – wcześniejsze rozpoczynanie nauki szkolnej – promocje śródroczne – stosowanie metod i form pracy odpowiadających potrzebom i zainteresowaniom ucznia – szczegółowe cele kształcenia wykraczające poza podstawę programową – stwarzanie możliwości udziału w konkursach muzycznych oraz muzycznych kołach zainteresowań – konkursy, turnieje i olimpiady przedmiotowe – innowacje i eksperymenty pedagogiczne – stypendia – pomoc psychologiczno-pedagogiczna
Uczniowie z chorobami przewlekłymi	<ul style="list-style-type: none"> – odpowiednia organizacja czasu pracy ucznia w szkole (konieczność przerw) i w domu (szczególnie ważne jest dobre rozeznanie, ile czasu uczeń może przeznaczyć na odrabianie pracy domowej, a ile czasu musi przeznaczyć na odpoczynek) – konieczność zapewnienia pomocy przy nadrabianiu zaległości związanych z absencją (uczniowie ci często opuszczają zajęcia) – zapewnienie pomocy przy wchodzeniu w grupę rówieśniczą